

Διπλωματία και πολιτική σταθερότητα

Είχαμε πιστέψει ότι το παγκόσμιο σύστημα των διεθνών σχέσεων που διαμορφώθηκε μετά το 1945 και μας χάρισε μια μακρά περίοδο χωρίς μεγάλους πολέμους θα οδηγούσε στον εξοβελισμό ή τουλάχιστον στον περιορισμό των ενόπλων συγκρούσεων. Και πράγματι για πολλές δεκαετίες μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου σημειώθηκε θεαματική μείωση των πολεμικών συγκρούσεων που συνεχίστηκε και μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

Σήμερα πρέπει να παραδεχθούμε ότι η σχετική μείωση της πολεμικής βίας έχει αρχίσει να αντιστρέφεται. Η συνεχιζόμενη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, οι ένοπλες συγκρούσεις στη Συρία, στη Λιβύη και στην Υεμένη, οι αυξανόμενες εντάσεις στις σχέσεις πολλών χωρών της ευρύτερης περιοχής μας και η αλματώδης αύξηση των εξοπλισμών αποτελούν ενδείξεις ότι η πορεία προς έναν πιο ειρηνικό κόσμο τείνει μάλλον να αντιστραφεί.

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΗ
ΚΟΥΚΟΥΛΑ

Η μελέτη του πολέμου, που είχε επί δεκαετίες παραμεληθεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα, επανέρχεται στο επίκεντρο των συζητήσεων και αναζητήσεων πολιτικών επιστημόνων, ανθρωπολόγων και φιλοσόφων. Στο παρελθόν πολλά μεγάλα πνεύματα της ανθρωπότητας από τον Θουκυδίδη μέχρι τον Σουν Τσου και τον Κλάουζεβιτς προσπάθησαν να απαντήσουν στα κείρια ερωτήματα περί της φύσης και των αιτίων του πολέμου. Η περίφημη φράση του Καρλ φον Κλάουζεβιτς «Πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα» έχει γίνει αντικείμενο πολλαπλών και συχνά αντικρουόμενων ερμηνειών.

Η παραδοσιακή ερμηνεία της φράσης του πρώσου στρατηγού θα μπορούσε να οδηγήσει στο λανθασμένο συμπέρασμα ότι ο πόλεμος είναι ένα ορθολογικό και θεμιτό εργαλείο προκειμένου μια οργανωμένη ομάδα να επιτύχει τους πολιτικούς της στόχους. Μια άλλη, πιο σύγχρονη, ανάγνωση θεωρεί ότι ο Κλάουζεβιτς δεν θέλησε να «εξιλεώσει» τον πόλεμο αλλά να τον αντιμετωπίσει με ρεαλισμό σαν ένα πολιτικό φαινόμενο.

Η ανθρωπότητα δεν έχει ακόμα κατορθώσει να απαλλάξει τον πλανήτη μας από τη βαρβαρότητα του πολέμου. Έχει όμως κάνει σημαντικά βήματα προόδου σε σχέση με την εποχή του Θουκυδίδη ή του Κλάουζεβιτς. Η χρήση βίας ή η απειλή χρήσης βίας δεν θεωρείται πλέον φυσιολογικό προνόμιο ενός ισχυρότερου κράτους, ενώ έχει αναπτυχθεί ένα πλέγμα κανόνων του δικαίου του πολέμου και διεθνή δικαιοδοτικά όργανα για να δικάζουν τους εγκληματίες πολέμου. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ασχολείται σήμερα εντατικά με τη συλλογή στοιχείων για τα εγκλήματα πολέμου που διαπράττονται στην Ουκρανία.

Η ηθική απαξίωση του πολέμου συνιστά σημαντικό βήμα προόδου της ανθρωπότητας. Δεν θα πρέπει όμως να οδηγεί και στην αφελή και παραπλανητική αντίληψη ότι δεν θα ξαναγίνουν πόλεμοι. Το παγκόσμιο σύστημα διεθνών σχέσεων που είχε δομηθεί μεταπολεμικά με άξονα τον ΟΗΕ έχει ήδη καταρρεύσει. Οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις - ιδίως στη μεσογειακή γειτονιά μας -, οι κοινωνικές εντάσεις σε πολλές χώρες της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής που επιδεινώνονται από την άνοδο του κόστους της ενέργειας και των βασικών τροφίμων μαζί με την ιδεολογική συμπίεση εθνικισμού και ισλαμισμού δημιουργούν πρωτοφανείς εντάσεις και κινδύνους νέων βίαιων συγκρούσεων.

Είναι γεγονός ότι σε περίπτωση πολεμικής ανάφλεξης στην περιοχή μας κανείς δεν θα βγει κερδισμένος, και σίγουρα όχι η χώρα που τρέφοντας αναθεωρητικές βλέψεις θα τολμούσε να τον ξεκινήσει. Η ιστορία μας έχει όμως διδάξει ότι αρκετοί πόλεμοι δεν ξεκινούν από κάποιον ορθολογικό υπολογισμό. Μπορεί να ξεκινήσουν ακόμα και αν είναι σαφές ότι ο επιτιθέμενος δεν θα ωφεληθεί. Στους επόμενους μήνες σε δύο σημαντικές χώρες της περιοχής, στην Ελλάδα και την Τουρκία, είναι προγραμματισμένες πολιτικές εξελίξεις με τη διενέργεια εκλογών. Η χώρα μας, πιστή στις ευρωπαϊκές αξίες που προσβέβει, θα συνεχίσει και κατά την κρίσιμη αυτή περίοδο να δίνει προτεραιότητα στη διπλωματία ενώ παράλληλα θα φροντίσει να διαφυλάξει την εσωτερική πολιτική σταθερότητα που αποτελεί την ισχυρότερη αποτρεπτική δύναμη σε ενδεχόμενους τυχοδιωκτισμούς των γειτόνων.

Ο Δημήτρης Κούκουλας είναι ειδικός σύμβουλος του ΕΛΙΑΜΕΠ. Διετέλεσε υφυπουργός Εξωτερικών και πρέσβης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον Λίβανο, τη Βουλγαρία και τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη